

Висновок

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Адаптивні стратегії розвитку підприємств малого бізнесу харчової промисловості в умовах децентралізації» здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка (галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки)

Актуальність теми дисертації. Тема дисертаційного дослідження є актуальною та важливою, оскільки сучасний етап розвитку української економіки характеризується динамізмом і невизначеністю, що пов'язано з теперішніми трансформаційними процесами, економічними реформами та реформою територіальної організації влади. В умовах нестабільності економічного середовища велику роль відіграють адаптаційні можливості підприємства. Вибір успішної адаптивної стратегії розвитку підприємства та оцінювання його потенціалу в умовах пристосування є необхідною передумовою стабільного та стійкого розвитку мікроекономічної ланки промислового сектора народного господарства – підприємства малого бізнесу харчової промисловості. Усвідомлення цих обставин призвело до активізації дослідження проблематики формування стратегії адаптації, реалізація якої дозволить підприємствам на основі використання власних можливостей попередити (або ослабити) дію загроз, що генеруються зовнішнім середовищем, створити передумови для подальшого зростання та розвитку.

Тому розроблення теоретико-методичних, науково-методичних і прикладних основ використання адаптивного моделювання для генерування та розробки адаптивних стратегій розвитку є **актуальним завданням**, особливо для підприємств малого бізнесу харчової промисловості в умовах реформування влади.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Обраний напрям роботи пов'язаний із загальною тематикою наукових досліджень кафедри економіки та фінансів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, зокрема з держбюджетною науково-дослідною прикладною темою «Нарощування фінансово-економічного потенціалу суб'єктів економічних відносин як основа поступального розвитку територіально-господарських систем» (№ 0118U003481, 2018-2020 рр.) (довідка впровадження № 2/28-814 від 19.04.2021 р.), де особистий внесок здобувача полягає у дослідженні процесу реформування влади в Тернопільській області та запропоновано комплекс заходів підтримки підприємств малого бізнесу на місцевому рівні.

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Основні наукові результати та висновки дисертаційної роботи отримані автором самостійно. Зокрема, на основі здійснених наукових узагальнень засад формування адаптивних стратегій розвитку, запропоновано нові види стратегій розвитку підприємств малого бізнесу, які доцільно застосовувати в умовах реформування влади шляхом представлення методичного інструментарію визначення адаптивної стратегії розвитку підприємства та запропонованої

матриці адаптивних стратегій підприємств. Розроблено алгоритм визначення адаптивної стратегії розвитку суб'єктів малого бізнесу харчової промисловості через виокремлення основних індикаторів впливу на розвиток підприємства та надано практичні рекомендації щодо раціональної імплементації адаптивних стратегій розвитку для підприємств малого бізнесу хлібопекарської галузі в умовах децентралізації.

Дисертаційна робота є результатом самостійного дослідження. Теоретичні обґрунтування, практичні розробки, висновки та рекомендації, що містяться в роботі, отримано автором самостійно на основі аналізу та узагальнення теоретичного та практичного матеріалу.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Обґрунтованість наукових положень та рекомендацій здобувачки полягає, перш за все, у комплексному підході до вирішення поставлених наукових задач. Висновки і рекомендації дисертаційної роботи ґрунтуються на всебічному аналізі отриманих результатів та використанні наукових положень сучасної теорії і практики застосування стратегій розвитку підприємств в умовах застосування адаптивних заходів. Усі пропозиції здобувачки підтверджено їхньою апробацією та схваленням на міжнародних та наукових конференціях.

Враховуючи вищевказане, обґрунтованість викладених в роботі положень не викликає сумніву.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. У дисертаційній роботі сформульовано та обґрунтовано ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, які відзначаються новизною. Узагальнюючим результатом наукової новизни дисертаційного дослідження є концептуальне вирішення наукової проблеми формування адаптивно-орієнтованої системи стратегічного управління підприємств малого бізнесу харчової промисловості в умовах територіальної організації влади.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації:

1. N. Holych (2020). Analytical basis for the development of adaptive strategies for the development of small business enterprises. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 7(43). DOI: 10.26886/2414-634X.7(43)2020.10 ISSN 2414-634X (Здобувачем обґрунтовано аналітичне підґрунтя розробки адаптивних стратегій розвитку на засадах проведення регресійного аналізу).

2. Голич Н.В., Панухник О.В. Погляд на категорію «малий бізнес» у призмі сучасного бачення та європейських підходів. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль: Тернопільський нац. техн. ун-т. 2019. № 3 (58). С. 90-97. URL: <http://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=618> ISSN 2409-8892 (Здобувачем запропоновано власний погляд на трактування категорії «малий бізнес»).

3. Голич Н.В., Панухник О.В. Реалії розвитку малого бізнесу Тернопільщини в умовах інституційної невизначеності. *Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал*. 2019. Тернопіль, № 1-2 (78). С. 162-167. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/25> ISSN 2309-1533 (Здобувачем

запропоновано ймовірні шляхи економічного розвитку малого бізнесу в регіоні та державі в умовах нестабільності).

4. Голич Н.В., Панухник О.В. Процес децентралізації як чинник розвитку бізнес-середовища територіальних громад. *Соціально-економічні проблеми і держава*. – Тернопіль: Тернопільський нац. техн. ун-т. 2019. Вип. 2 (21). С. 112-121. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2019/19hmvstg.pdf> ISSN 2223-3822 (Здобувачем систематизовано сутність процесу децентралізації, досліджено специфіку його впливу на стимулювання розвитку бізнес-середовища територіальних громад, а також окреслено вектори розвитку угруповань в умовах проведення реформи).

5. Голич Н.В., Панухник О.В. Особливості використання адаптивного моделювання стратегій розвитку підприємств малого бізнесу в умовах децентралізації. *Часопис економічних реформ. Науково-виробничий журнал*. 2020. Харків, № 3(39). С. 17-29. URL: <https://chasopys.jimdofree.com/%D0%B0%D1%80%D1%85%D1%96%D0%B2-%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-archive-publications/> ISSN 2221-8440 (Здобувачем запропоновано адаптивні стратегії розвитку із застосуванням методичного інструментарію).

6. Horych N. (2019). Sensitivity of small business of Ukraine to dynamic changes of the global environment / Business Risk in Changing Dynamics of Global Village 2 (BRCDGV 2019) : Monograph. Edited N. Marynenko, P. Kumar, I. Kramar. Nysa : Publishing Office University of Applied Sciences in Nysa. Ternopol. 2019. Pp.305-311. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/29283> (Здобувачем розглянуто проблеми розвитку малого бізнесу в Україні, а також проведено оцінку сучасного стану харчової промисловості).

Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо:

1. Голич Н.В., Шепетюк Л.В. Окремі аспекти розвитку інноваційної діяльності малих підприємств на регіональному рівні : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Корпоративні фінанси: проблеми та перспективи інноваційного розвитку» (Київ, 21 червня 2017 р.). К., КНЕУ. 2017. С. 364-367. (Тези конференції).

2. Голич Н.В., Панухник О.В. Малий бізнес як стимулююча складова економічного зростання території в умовах децентралізації : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (Тернопіль, 29-30 березня 2018 р.). ТНТУ. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2018. С. 107-108. (Тези конференції).

3. Голич Н.В., Панухник О.В. Розвиток малого бізнесу в Україні : матеріали Міжнародної науково-технічної конференції «Фундаментальні та прикладні проблеми сучасних технологій» (Тернопіль, 22-24 травня 2018 р.). Тернопіль, ТНТУ. 2018. С. 300-301. (Тези конференції).

4. Голич Н.В., Панухник О.В. Малий бізнес в системі розвитку територіальних громад: закордонний досвід. Актуальні задачі сучасних технологій : зб. тез доповідей міжнар. наук.-техн. конф. Молодих учених та студентів (Тернопіль, 28-29 листоп. 2018 р.) в 3-х томах / М-во освіти і науки

України, Терн. націон. техн. ун-т ім. І. Пулюя [та ін]. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2018. Т. 3. С. 154-155. (Тези конференції).

5. Голич Н.В., Панухник О.В. Державна підтримка трансферу інноваційних процесів в малому бізнесі : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (Тернопіль, 5 квітня 2019 р.). ТНТУ. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2019. С. 114-115. (Тези конференції).

6. Голич Н.В. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні та країнах ЄС. Економіка і управління в умовах глобалізації : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Кривий Ріг, 15 травня 2019 р.) / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2019. С. 384-387. (Тези конференції).

7. Голич Н.В. Франчайзинг як перспективна модель розвитку малого та середнього бізнесу : матеріали XV наукової конференції Гусятинського коледжу Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (Гусятин, 16 травня 2019 р.). Тернопіль : Тернопільський національний технічний університет, 2019. С. 162-164. (Тези конференції).

8. Голич Н.В. Інноваційний вектор регіонів в умовах децентралізації : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури» (Львів, 23-25 травня 2019 р.). НУ «ЛП». Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. С. 71. (Тези конференції).

9. Голич Н.В. Особливості просування реформи децентралізації в регіонах України : Proceedings of the 12th International conference «Science and Society» (Hamilton, June 7). Accent Graphics Communication & Publishing. Hamilton, Canada. 2019. Pp. 411-413. (Тези конференції).

10. Голич Н.В., Панухник О.В. Адаптація як фактор розвитку підприємств малого бізнесу : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (Тернопіль, 31 березня 2020 р.). ТНТУ. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2020. С. 45-46. (Тези конференції).

11. Голич Н.В. Особливості розвитку малого бізнесу в соціальній сфері. Економіка і менеджмент 2020: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 2-3 квіт. 2020 р. : у 7 т. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2020. С. 60-61. (Тези конференції).

В опублікованих працях достатньо повно розкрито основні результати теоретичних та експериментальних досліджень, що виконані здобувачем особисто.

Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати. Основні теоретичні положення, що становлять наукову новизну дисертаційної роботи, використовуються у навчальному процесі Відокремленого структурного підрозділу «Гусятинський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені

Івана Пулюя» (довідка про впровадження № 01-06/115 від 12.04.2021 р.).

Результаті отримані в дисертаційній роботі можуть бути використані в таких навчальних курсах: «Економіка підприємства», «Основи бізнес-планування», «Стратегічне управління та планування» та ін.

Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі народного господарства, де вони можуть бути застосовані. Усі результати, що становлять сутність дисертаційної роботи, отримані автором особисто та відображені у наукових публікаціях. Робота вирізняється високим науковим рівнем, характеризується цілісністю, завершеністю і аргументованістю висновків.

Основні результати, отримані при виконанні дисертаційної роботи можуть бути використані підприємствами харчової промисловості, а також органами державної влади при розробці програм щодо покращення і активізації підприємницької діяльності в реальному секторі економіки.

Наукові положення, висновки та рекомендації дослідження знайшли практичне застосування у діяльності таких підприємств як ТзОВ «РМФ» (довідка про впровадження № 24 від 24.03.2021 р.); ТзОВ «Герчак» (довідка про впровадження від 16.04.2021 р.); ПП «НВО «Енергоощадні технології» (довідка про впровадження від 05.04.2021 р.); ФОП Оплеті Богдана Михайловича (довідка про впровадження від 30.03.2021 р.).

Висновки та пропозиції дисертанта враховані у роботі Гусятинської територіальної громади (довідка про впровадження № 565/04-18 від 12.04.2021 р.) та Хоростківської міської територіальної громади (довідка про впровадження № 642/03-14 від 14.04.2021 р.).

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення Дисертація складається з анотації, змісту, вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Мова та стиль дисертації характеризуються цілеспрямованістю та прагматизмом, ясністю і смисловою завершеністю. Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України, зокрема наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та містить всі необхідні структурні елементи. Посилання на інших авторів зроблено коректно.

Висновок

Дисертація Голич Наталії Василівни на тему «Адаптивні стратегії розвитку підприємств малого бізнесу харчової промисловості в умовах децентралізації», що подана у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису є актуальною завершеною науковою працею, у якій розв'язано конкретне наукове завдання розроблення теоретичних, науково-методичних і прикладних основ використання адаптивного моделювання для генерування та розробки адаптивних стратегій розвитку підприємств малого бізнесу харчової промисловості в умовах реформування влади, має наукову новизну та практичну цінність, містить нові наукові положення та обґрунтовані теоретичні і математичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки та підтверджуються матеріалами,

опублікованими в 17 наукових публікаціях, в т.ч. 1 стаття у науковому періодичному виданні іноземних держав, котре входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертаційну роботу, 1 стаття у міжнародній колективній монографії, 4 статті у наукових фахових виданнях України, апробацією на міжнародних та наукових конференціях з опублікуванням 11 тез.

Дисертація, що виконана здобувачем особисто, характеризується єдністю змісту, відповідає освітньо-науковій програмі підготовки докторів філософії за спеціальністю 051 – Економіка, вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167.

З урахуванням вищевикладеного та наукової зрілості і професійних якостей Голич Наталії Василівни, дисертація «Адаптивні стратегії розвитку підприємств малого бізнесу харчової промисловості в умовах децентралізації» рекомендується до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 – Економіка.

Рецензенти:

професор кафедри комп'ютерних наук, доктор економічних наук, доцент

Ірина СТРУТИНСЬКА

доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту, кандидат економічних наук, доцент

Олександра КІЛЯР

Підписи рецензентів д.е.н., доцента Ірини Струтинської та к.е.н., доцента Олександри Кіляр засвідчую:

Проректор з наукової роботи
Тернопільського
національного
університету
імені Івана Пулюя,
д.т.н., професор

Павло МАРУЩАК